

Májér János¹ – Györffyné Jahnke Gizella² – Knolmajerné Szigeti Gyöngyi³

Új szőlőfajták a Balatoni Borrégióban

New grapevine varieties at Balaton Wine Region

majerj@mail.iif.hu – gjahne@mail.iif.hu – knol@mail.iif.hu

¹Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, igazgató

²Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, tudományos főmunkatárs

³Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, kutatómérnök

A borszőlőfajták esetében az új fajták elterjedése a termesztésben lassúbb folyamat, mint a szántóföldi-, a zöldség-, de akár a gyümölcsnövényeknél. Ebben szerepet játszik, hogy a borszőlőfajták a borok elnevezésében meghatározó szerepet játszanak, és a borászati termékek piaca sokszor konzervatív jellegű. Mindezek ellenére egy-egy kedvező fajtatulajdonság (koraiság, illatos jelleg, tolerancia stb.) ígérvényével, az új nemesítésű fajták is megjelennek a termesztésben.

Ez így van a turisztikai célterületnek számító Balatoni Régió borvidékein is. Turistaként az emberek eltérően viselkednek, mint hétköznapi fogyasztóként. A helyi jelleggel, csak az adott termőhelyen kapható, hagyományos és új fajtákat is szívesen kóstolják és vásárolják. A régióban szervezett borfesztiválok, borutak, közvetlen pincei értékesítések kiváló lehetőséget nyújtanak az új nemesítésű borszőlőfajtáknak a fogyasztói közvéleménnyel történő megismertetésére, aminek az eredményei kihatnak a későbbi elterjedésükre.

A Balatoni Borrégió fajtahasználatát az új nemesítésű fajták esetében determinálja, hogy két nemesítési iskolával is büszkélkedhet a régió. Az egyik a Georgikon Kar Cserszegtomaji Kísérleti Telepe, a másik az SZBKI Badacsonyi Kutató Állomása. Az előbbinél a nemesítői munkát Dr. Bakonyi Károly, napjainkban pedig Dr. Kocsis László tevékenysége fémjelzi, míg Badacsonyban Dr. Király Ferenc és Kiss Ervin munkássága tekinthető meghatározónak.

Előadásomban áttekintést adok a régió borvidékein termesztett új nemesítésű fajtákról. Ismertetem azok legfontosabb tulajdonságait, és a borvidékenkénti területi adataikat is bemutatom.

Györfffyné Jahnke Gizella¹ - Smidla József²

MolMarker - Molekuláris markerekkel kapott kutatási eredmények értékelését segítő felhasználóbarát szoftver

MolMarker - User-friendly software to help evaluate the research results obtained by molecular markers

gjahnke@mail.iif.hu

¹NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Badacsonyi Kutató állomás, tudományos főmunkatárs

²Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar, Rendszer- és Számítástudományi Tanszék, PhD. hallgató

A molekuláris markerek fejlődésével olyan feltáró munka kezdődhetett el a genetikában mintegy 15-20 évvel ezelőtt, amelyre korábban nem is gondolhattunk. A molekuláris markerek, ezen belül elsősorban a DNS technológiák fejlődése és alkalmazása révén nyert új ismeretek számos további lehetőséget nyújtanak a genetikai kutatások területén. A DNS markerek lehetővé teszik az egyes fajták-egyedek jellemzését, így az azonosításukat, feltárhatjuk az eredetüket, származásukat, rokonsági kapcsolataikat. Ezáltal lehetőség nyílik arra is, hogy a korábban megalkotott rendszertani csoportok helyességét ellenőrizzük, pontosítsuk.

A kapott eredmények kiértékelése ugyanakkor a nagy mintaszám miatt számítógépes támogatás nélkül elképzelhetetlen. Jelenleg nem áll rendelkezésre megfelelő olyan szoftver, amellyel az eredményeket több szempontból is értékelni lehetne, ezért a kutatók több (általában 5-10) különböző programot használnak. Munkánk célja olyan felhasználóbarát, platform független szoftver terevése és implementálása volt, amely alkalmas molekuláris markerekkel kapott kutatási eredmények több szempontú értékelésére.

A szoftvert Java nyelven implementáltuk, Windows 7 és Ubuntu Linux operációs rendszerek alatt teszteljük, jelenleg a legtöbb tervezett funkció már működik.

Nagy Zóra¹ - Györffy Jahnke Gizella² - Koltai Gábor³ - Májer János⁴

***A Szigetközben és a Fertő-Hansági Nemzeti Park területén előforduló
ligeti szőlő (Vitis sylvestris GMEL.) genotípusok összehasonlító mikroszatellit (SSR)
vizsgálata***

Compare microsatellite (SSR) analysis of some Vitis sylvestris (GMEL.) accessions of the Szigetköz and Fertő- Hanság National Park

zoranagy@gmail.com

¹NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Badacsonyi Kutató állomás, kutatási referens

²NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Badacsonyi Kutató állomás, tudományos főmunkatárs

³Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar; Mosonmagyaróvár, tudományos főmunkatárs

⁴NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Badacsonyi Kutató állomás, tudományos főmunkatárs,
mb. intézetigazgató

A kultúrnövények kialakulása az emberiség felemelkedésében döntő szerepet játszott. Eredetük és kialakulásuk kutatása az 1900-as években kezdődött meg, de még napjainkra is nyitott kérdés maradt.

A *Vitis sylvestris* GMEL. faj védett növényünk. Populációinak felkutatása és megőrzése ezért természetvédelmi valamint a biodiverzitás megőrzésének szempontjából is jelentős. Az eddigi kutatási eredmények alapján feltételezik, hogy ez a faj egyedül, vagy esetleg más fajokkal kereszteződve lehetett a *Vitis vinifera* L. őse.

Ez irányú tapasztalatainkra alapozva SSR vizsgálatokat végeztünk, 15 lókuszban 20 ligeti szőlő (*Vitis sylvestris*), 10 kert szőlő (*Vitis vinifera*) és 10 szőlő alany fajtán. A vizsgálati eredmények alapján hasonlósági mátrixot számoltunk (Jaccard index felhasználásával) és UPGMA dendogramot szerkesztettünk.

A kapott eredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a 20 ligeti szőlő genotípus többsége (16) egy csoportot formál a dendogrammon. Ez a csoport a kerti szőlő fajtákkal mutatja a legnagyobb hasonlóságot, ezért feltételezhető, hogy ezek un. „tiszta” (true-to-type) ligeti szőlők. Ezt a feltételezést az is megerősíti, hogy a vizsgált egyedek mindegyike kétlaki.

Munkánkat az Országos Tudományos és Kutatási Alap (OTKA-PD-109386) támogatta.

Lakatos Anita¹ – Kulka Gábor² - Májer János³

A Balatoni Borrégió termékleírásainak összehasonlítása az OEM minősítési kategóriába tartozó borok megoszlásának vizsgálata alapján

Comprasion of the Product Descriptions in the Balaton Wine Region by the rating category of the OEM distribution for wines

lakatosanita@mail.uif.hu

¹ NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, kutatómérnök

² Balatoni Borrégió Borbíráló Bizottsága, titkár

³ NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, intézetigazgató

A 127/2009. (IX.29.) FVM rendelet 32.§-a alapján az OEM és OFJ borászati termékek érzékszervi bírálatát helyi borbíráló bizottságok végzik el, a borvidéki termékleírásoknak megfelelően. Országos szinten, a jogszabálynak való megfelelés a gyakorlatban úgy alakult, hogy minden borvidék létrehozta a maga helyi borbíráló bizottságát vagy a NÉBIH Borászati és Alkoholos Italok Igazgatóságát bízta meg ezzel a feladattal. A régióban, a Balatont körülvevő hat borvidék összefogásával 2005. június 3-án hivatalosan is megalakult a Balatoni Borrégió, amely 2011. júliustól egyesületi szervezeti formában működik. Az alapítók úgy döntöttek, hogy nem borvidékeként hoznak létre minősítő bizottságokat, hanem régiós szinten alkotnak egyet.

2012-ben a Balatoni Borrégió Tanácsa is létrehozta szervezetét a Balatoni Borrégió Borbíráló Bizottságát (BBBB), amely arra hivatott, hogy a Borrégió területén forgalomba hozni kívánt oltalom alatt álló eredet megjelölésű borok érzékszervi bírálatát elvégezze. Jelenleg a Badacsonyi, Balatonfüred-Csopaki, Balaton-felvidéki, Nagy-Somló, Zalai, Tihanyi, Káli és Balatoni OEM borok érzékszervi bírálatát végzi a BBBB (a Balatonboglári borvidék mintáit a NÉBIH vizsgálja).

2013 decemberével bezárólag 26 alkalommal történt a BBBB által szervezett minősítés a régióban. A helyi bírálatokra 228 termelő 1093 mintája érkezett be, amelynek nagy a Balatonfüred-Csopaki (32,2%) és a Badacsonyi (27,4%) borvidékről származott.

A 2013. év december végéig bírált összes tétel 80%-a fehér szőlőfajtából (33 fajta) készült, főként Olasz rizling, Szürkebarát, Chardonnay, Ottonel muskotály, Savignon blanc fajtaborok, valamint cuvé-k kerültek minősítésre.

A minták 12 % rozé volt, amelyet főként Cabernet sauvignon és Kékfrankos fajtából készítettek. A 8% vörösbor készítéséhez Cabernet sauvignon, Zweigelt és Kékfrankos fajtákat részesítettek előnyben a többi vörösbor fajtához képest.

A statisztikákból kitűnik, hogy a forgalomba hozni kívánt borok többsége száraz jellegű volt, az összes tétel mintegy 8 %-a volt féledes, édes.

A helyben történő minősítés lehetőséget ad arra, hogy a szőlészetet-borászatot érintő régiós stratégia megalkotásakor, a statisztikai adatok fajták szempontjából támpontot nyújtsanak.

A Balatoni Borrégió Tanácsa kérelmet nyújtott be, arra vonatkozóan, hogy a „Balaton” megnevezés, amely most OEM kategóriában használható, a jövőben OFJ kategóriájú minősítési kapjon. Az átsorolás megtörtént, a 2014/2015 borpiaci évtől, ezen borok bírálata is a BBBB feladata lesz.

Szóke Barna¹

Szőlők aroma érettségét maximalizáló készítmény borra gyakorolt hatásvizsgálata

Assessment for grapes aroma maturity maximizing product on wine

szbarna@mail.iif.hu

¹NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, borászati vezető

Az utóbbi 3-4 évben a szélsőséges csapadékmennyiségek és melegedés miatt a szőlőtermelők nagy kihívások elé kerültek, mely éghajlati produktumok káros hatásait különböző módon voltak kénytelenek kivédeni. Az alacsony savtartalom melletti magas alkoholok csökkentik a borok komplexitását, a korábbi – alacsonyabb mustfokkal történő – szüretnek viszont a tanninératlenség miatt adnak kedvezőtlenebb érzékszervi értékeket. Az alacsonyabb savtartalom következtében növekvő pH a borok élettartamának csökkenéséhez vezet. Nagy valószínűséggel állítható, hogy ezen stresszhatás eredményeképpen a fehérbort adó fajtáknál aromacsökkenés és illatszegénység jelentkezett a nevezett évjáratokban.

Tudományos publikáció a téma rendkívüli specializáltsága miatt ez idáig nagyon csekély számban jelent meg.

Ezek alapján lehet létjogosultsága egy terméknek, mely használatának fő célja: szőlők aromaérettsége, tiolok és a szájat kitöltő érzet maximalálása.

A gyártó kihívása: Hogyan tudunk a borászok számára –az új kihívásokat ismerve- természetes megoldást kínálni, a világ borkészítéséhez értéket adni?

A termelők kihívása: Hogyan tudunk olyan természetes, szelektált kipermetezhető élesztőkészítményt használni, amely segítségünkre lehet a szélsőségek melletti kiváló borok készítésében?

Célunk volt megvizsgálni a Kutatóintézetben rendelkezésre álló kísérleti bortételek alapján, hogy mennyiben változik -analitikai és érzékszervi eredmények tükrében- a vizsgált készítmény használatától az illat (észterek) és hatékonyan javítja-e az aromaérettséget az Olasz rizling borban.

Különböző talajápolási módok hatása erózióknak kitett szőlőültetvényben, a 2014-es évjáratban

The effects of different soil cultivating methods on a vineyard exposed to erosion in vintage 2014

e-mail: vargapeter@mail.iif.hu

¹NAIK, Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Badacsonyi Kutató Állomás tudományos főmunkatárs

²NAIK, Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Badacsonyi Kutató Állomás tudományos főmunkatárs, mb. igazgató

³NAIK, Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Badacsonyi Kutató Állomás kutatómérnök

A környezetkímélő szőlőtermesztési technológiák talajművelési rendszereiben a talajvédelem, ezen belül az erózió elleni védelem kiemelt szerepet kap. Az erózióvédelem mellett azonban, a szárazabb ökológiai adottságú termőhelyeken (egyes évjáratokban) a víztakarékosság elsődleges szemponttá válhat. Ilyen ökológiai adottságokkal rendelkezik a Balatoni Régió is. Napjainkban, amikor a globális felmelegedés okozta klímaváltozás következtében fellépő új stresszhatásokkal szemben, a környezetbarát szőlőtermesztés egyre inkább előtérbe helyezi a harmonikus tápelem ellátás szükségességét, a termőhelyre adaptált megfelelő talajápolási módszer kiválasztását, az okszerű növényvédelem használatát, a megfelelő tőketerhelést, így nagyobb esélye van a vírusmentes, megfelelő minőségű és mennyiségű áru - és szaporítóanyag előállításának. A talajtakarás, illetve a takarónövények segítenek megvédeni a talajt az eróziótól, deflációtól, továbbá a gyomszabályozásban rejlő előnyük, illetve hatásuk sem elhanyagolható. A kutatóintézetünkben közel egy évtizede, tartamkísérlet jelleggel talajművelési kísérleteket állítottunk be. Kísérleteinkben a szerves növényi hulladékokkal történő talajtakarást, a tartós- és időszakos növénytakarást, valamint a mechanikai talajművelést hasonlítjuk össze lejtős (hegy-völgy irányú) rendszerben. A tartós növénytakaráshoz speciális fűkeveréket használtunk (Vörös csenkesz, Felemáslevelű csenkesz, Nádképi csenkesz, Angolperje), továbbá egy pillangósokból álló keverék (Vörös here, Bíborhere, Fehérhere, Tavaszi bükköny, Takarmányborsó) vetésével is megpróbálkoztunk. Az időszakos növénytakarás megvalósításához őszi búzát, tritikálét, valamint a területre jellemző gyomösszetételt használtunk fel, továbbá facélia sorközvetést is alkalmaztunk önálló vetésben. Az idei évben (2014) célul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a kezelések hatását a talajnedvességre, a talaj-, és a növény tápanyag-ellátottságára, valamint a szüreti eredményekre. A célkitűzéseink alapján megállapításaink most már több eltérő csapadék ellátottsági év átlagában a következők:

- - A hegy-völgy irányú lejtős területek talajművelésénél, a szélsőséges csapadékviszonyok (erózió, víztakarékosság) miatt mindenképpen ajánlatos valamilyen talaj-, illetve növénytakarásos talajművelési módot választani.
- - Nagyon csapadékos nyári periódus (pl.: 2010) esetén, az egyébként mechanikailag művelt területeken, a gyomflóra kaszálása révén kialakított időszakos növénytakarásnak is van létjogosultsága.
- - Vízmegőrzésben, erózióvédelemben és a termés mennyiségét tekintve a szerves növényi hulladékkal történő talajtakarás a legkedvezőbb hatású.

A hegy-völgy irányú erózióra hajlamos telepítési rendszerekben eddigi eredményeinket figyelembe véve megállapítható, hogy a különböző talajápolási módszerekkel végzett vizsgálatok rendkívül fontosak a gyakorlat számára, hiszen a szélsőséges időjárási helyzetek fokozottabban jelentkeznek az utóbbi évtizedben.

Kutatómunkánk a TÁMOP-4.2.2.-A-11/1/KONV-2012-0064 azonosító számú projektsegítségével valósult meg.